

«6D011700 - Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін Махаш Гаухар Абдуғаппарқызының «XX ғасырдың II жартысындағы қазақ әдеби сыны және оқыту әдістемесі (1960-1990 жылдар)» атты диссертациялық жұмысына ғылыми кеңесшінің

ПІКІРІ

Г.Махаш зерттеу жұмысында қазақ әдебиеттану ғылымының қалыптасу және даму жолындағы жетістігіне толық тоқтала отырып, кейбір олқы жақтарына өзіндік тұжырым жасауға тырысқан. Қазіргі қазақ сыны жайында бірнеше кезеңдеріне нақты мысалдар келтіре, жанрлық жағынан сипаттап тарихын жүйелей білген. Қазақ әдебиетін салыстырмалы-тарихи теориялық жағынан, сондай-ақ сын тұрғысынан зерттеген көптеген ғалымдар еңбектеріне арнайы сараптауы құптарлық жай. Қазақ әдебиеті сынының жеке сала ретінде қалыптасуы мен өркендеуіне үлес қосқан сыншы зерттеушілер еңбектерінің маңызын жете ашқан. Осы еңбектердің жастарға жете түсіндіруге, ұрпақ тәрбиесіндегі игі ықпалына ерекше көңіл бөле отырып оқытудың әдіс-тәсілдерін біршама көрсетіп, тұжырым, пікірлерін ғылыми негізде дәлелдей білген. Ең алдымен тақырыптың зерттелу деңгейі жан-жақты сөз болған. Автор зерттеудің мақсат-міндетін нақты белгілеп көрсеткен. Әсіресе, ұлттық педагогикамен сабақтастығын ашуы орынды.

Г.А.Махаш «Сын тұрғысынан ойлау» бойынша сабақтар өткізген. Оқытудың моделін берген. Жұмыста А.Тоффлердің пікірі алынған. Бұл өте орынды.

Жұмыс үш тараудан тұрады. Әдебиеттану мәселелері, әдеби сынның даму тарихы, оның әдебиетпен байланысы жайында сөз қозғалады. Ізденуші Г.А.Махаш көзқарасынан әдеби сынның даму барысында өзіндік пікір-шешімге келу үшін Европа, орыс зерттеушілері мен ғалымдары еңбектерін сараптауға тырысқан. Мысалы: М.М.Бахтин, В.Белинский, В.М.Кроков, т.б. еңбектерінен әдеби сынға берген бағалы тұжырымды дұрыс пайдалана білген. Сынның алғышарттары, қалыптасуы, даму ерекшеліктері тарихын жүйелеуде өзіндік ой-пікір білдіруі жаңалық болып табылады. Тақырып өте өзекті. Әр халықтың ақын-жазушылары шығармаларының идеялық бағытын ашқан. Ұлттық әдебиетімізге қосылған сүбелі еңбек. Диссертант ой-пікірін нақты мысалдармен дәлелдей, көп ізденген. Әдебиет сыншылары білдірген пікірлерді жинақтай отырып тұжырым жасауға тырысады. Әдеби сынды оқытуда көп іздену керек екенін автор жақсы түсінген. Өртүрлі әдіс-тәсілдерді пайдалануға, көркем бейнені сипаттаудың үлгі жоспарын беруге тырысады.

Автор әсіресе әдеби байланыстарға, тарихи, көркемдік-эстетикалық фактілерге сүйене отырып, нақты қаламгерлер еңбектеріне, олардың өзіндік ерекшелігіне толық тоқталған. Орыс әдебиетінің көрнекті зерттеушілері мен төл әдебиетшілер арасындағы зерттеулерді салыстыра білуі Махаш Гаухардың үлкен еңбегі.

Диссертациялық жұмыста докторант қайта құру кезеңіндегі әдеби сын, алаш әдебиеті, таным, сынның педагогикалық қызметіне тоқтала келе өз көзқарасын

анық білдіреді.Болашақта халықтық, ұлттық мұраларды насихаттаудағы сын рөлі ерекше екенін дұрыс беретіні сөзсіз.

Жұмысқа тілек ретінде айтарымыз: біріншіден, сынды жастарға қалай оқытып, меңгерту үшін қандай жұмыстар, әдіс-тәсілдер жүргізуге болатыны жайында әлі де толықтыра түсу керек. Екіншіден, әдіскерлер еңбектеріне көңіл бөле отырып, 60-90 жылдардағы шыққан зерттеу еңбектерін екшелей отырып, сынмен жұмыс істеу жүйесіне нақты мән беру қажет. Жұмысты орындау барысында Махаш Гаухар көп іздене білген, өзіндік ой-пікірі, шешімі айқын. Әдебиетіміздегі бұл тақырыпты келешекте оқыту түрлері, әдістері арта беретіні сөзсіз. Жұмыс өз дәрежесінде жақсы орындалған.

Жоғарыда айтылғандарды негізге ала отырып, Г.А.Махаштың «XX ғасырдың II жартысындағы қазақ әдеби сыны және оқыту әдістемесі» атты диссертация жұмысы мақсатына жеткен, талаптарға сай келеді, 6D011700 – Қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алуға Г.А.Махаш әбден лайық деп санаймыз.

*Отандық қосымша ғылыми кеңесшісі,
п.ғ.д., доцент*

Өрінова Б.А.